

Передання ноу-хау малим та середнім підприємствам Грузії, Молдови та України

USAID, CASE – Центр соціально-економічних досліджень (Польща), Інститут
CEVRO (Чеська Республіка), Європейський центр ICEG (Угорщина),
Та Вища школа менеджменту (Словаччина)

У співробітництві з:
CASE -Грузія, CASE-Молдова, CASE-Україна

Міжнародним Вишеградським фондом (IVF)
та Програмою Вишеград+

Заклучна конференція, Київ (27 листопада 2014 р.)

ЕРІК КУБІЧКА, АНДРЖЕЙ ПІОВАРЧІ
Вища школа менеджменту

- * Група КУ/ВГ є складовою проекту USAID/IVF
- * Мета: сприяти Грузії, Молдові та Україні у розвитку їхніх можливостей аналізу та обстоювання політики шляхом відкриття нових каналів комунікації з МСП та НУО в чотирьох країнах Вишеградської групи
- * Акцент словацької групи: на Україні

Вступ

- * Мета: сприяти переданню знані та створення постійної платформи сталої співпраці, яка сприятиме наближенню МСП у країнах-бенефіціарах до стандартів, ринків та бізнес-можливостей ЄС
- * Методи: аналіз даних, вивчення практичних прикладів, інтерв'ю

Цілі та методологія

Категорія компанії	Кількість працівників	Оборот	або	Валюта балансу
Середня	< 250	≤50 млн. євро		≤43 млн. євро
Мала	< 50	≤10 млн. євро		≤10 млн. євро
Мікро	< 10	≤2 млн. євро		≤2 млн. євро

Визначення МСП

- * “Ведення бізнесу-2015” (Звіт МБРР, 2014)
 - * Регулювання бізнесу проти простоти його ведення
 - * Грузія - 15 місце; Польща - 32-те; Словаччина - 37-те; Угорщина - 54-те; Чеська Республіка - 44-те; Молдова - 63-ме; та УКРАЇНА - 96-те
 - * Проведені в Україні нові реформи стосувалися переважно покращень у питаннях:
 - * Започаткування компаній (скасування вимог до капіталу при реєстрації)
 - * Реєстрації власності (скорочення термінів реєстрації)
 - * Сплати податків (запроваджено онлайн-систему).
 - * Решта критеріїв лишаються проблематичними (найгірший рейтинг - у сфері регулювання будівельної діяльності)

Основні дані

- * Глобальний індекс конкурентоспроможності за 2013-2014 рр. (Всесвітній економічний форум)
 - * 12 засад конкурентоспроможності (інститути, макроекономічні умови, освіта, ефективність ринку праці, рівень розвиненості бізнесу, інновації тощо) - три етапи економічного розвитку:
 - * Ресурсноорієнтований
 - * Орієнтований на ефективність
 - * Орієнтований на інновації
 - * Бенефіціари знаходяться на етапі 2 (Молдова - між 1-м та 2-м)
 - * “Вишеградська четвірка” - на етапах 2-3 (Чеська Республіка - на етапі 3)
 - * Найбільші проблеми в Україні:
 - * Інститути
 - * Технологічна готовність

Основні дані

* ВВП (Світовий банк)

* Паритет купівельної спроможності на душу населення (2013)

* Словаччина: 25 333 дол. США

* Україна: USD 8 788 дол. США

Основні дані

- * Визначення факторів, сфер та основних зацікавлених сторін дослідження
- * На основі:
 - * “Ведення бізнесу”
 - * Індексу конкурентоспроможності
 - * Стратегічних документів урядів
 - * Даних попередніх досліджень

Базова система

Рівні/фактори	Основні теми/осн. зацікавлені учасники
Макро (міжнародний/державний/загальний зовнішній рівень)	
Макроекономічні, ринкові та демографічні індикатори	ВВП (на душу населення), темпи екон. росту, рівень безробіття, індекс інфляції, розмір ринку, демографія
Політичний клімат	Демократія, партії/коаліції при владі, впливові особи/групи, корупція, міжнародні зобов'язання/членство
Законодавство/юстиція	Закони, політика, податкова система, бюрократія, охорона правопорядку
Інститути/інфраструктура	Урядові інститути та організації, фінансовий сектор, неурядовий сектор, транспорт, телекомунікації
Культура	Мова, історія, традиції, звичаї, уподобання споживачів, динаміка, дух підприємництва

Базова система

Рівні/фактори	Основні теми/осн. зацікавлені учасники
Сектор (сфера бізнесу/галузь)	
Освіта	Загальний рівень, система середньої та вищої освіти, освіта впродовж життя/профтехосвіта
Конкуренція	Суперництво, традиційні галузі, джерела конкурентних переваг, співпраця між компаніями (асоціації, кластери, проекти тощо)
Ресурси	Сировинні матеріали, люди, капітал, інші важливі ресурсні внески
Норми	Державні/міжнародні норми та стандарти (технічні, екологічні тощо)
Технології	Технологічний рівень/готовність, інвестиції, відкриття

Базова система

Рівні/фактори	Основні теми/осн. зацікавлені учасники
Мікро (управління/організація)	
Лідерство	Загальні здатності до бізнес-управління (бізнес-функції), бачення, стратегії, технічні, системні та міжособистісні навички, етика
Організаційна культура	Цінності та моделі поведінки, що підтримують успішність організації у різних умовах ведення бізнесу
Людський та соціальний капітал	Навички, підготовка, управління талантами, управління інформацією та знаннями, комунікація, стосунки, мотивація
Інновації	Технології, процеси, продукти, патенти, ліцензії

Базова система

* ВВП:

- * Паритет купівельної спроможності на душу населення
- * Від приблизно однакових стартових умов на початку 1990-их до 2013:
 - * Україна: 8 788 дол. США
 - * Словаччина: 25 333 дол. США
- * В ході досліджень, проведених в рамках цього проекту, відповідальність за пригнічення розвитку МСП лежить на багатьох сферах (корупція, кумівство, домінування олігархічних інтересів)
- * Результати досліджень підтримують вищенаведені висновки

Обговорення

- * Незважаючи на значний вплив на розвиток МСП макро-факторів (на рівні ЄС і держави: ринок, законодавство, інститути, інфраструктура тощо) та секторних факторів (освіта, традиції, технологічна готовність тощо), варто наголосити також на відповідальності самих компаній у таких сферах, як:
 - * Лідерство
 - * Культура
 - * Людський та соціальний капітал
 - * Інновації
- * Роль співпраці та НУО у переданні ноу-хау:
 - * Словацький бізнес-альянс
 - * Інтернет-проекти

Обговорення

Вибрані заяви іноземних підприємців, які працюють в Україні

“Економіка України поділена між близько 15 родинами, що опікуються власними інтересами“.

“Середніх підприємств тут майже не існує. Тут є проблема з так званим “рейдерством”, коли багато успішних компаній, що розвиваються, захоплюються більшими компаніями за допомоги органів державного управління та створення несприятливих умов для засновників цих компаній“.

“...місцеві олігархи не хочуть собі іноземної конкуренції, вони не зацікавлені ділитися своїм бізнесом. Реальної підтримки ПІІ майже немає...”.

“Державні інтереси України вищі за інтереси іноземних інвесторів”.

“Спілкування електронною поштою не працює; ще один український феномен - надмірне користування стільниковими телефонами...”.

“Більше 80% молоді (у віці між 18 та 25 роками) та 95% старшого (більше 25 років) покоління не знає англійської”.

“Я дізнався, що для наших працівників слова “Будь-ласка” і “Дякую” - річ абсолютно невідома. Довелося починати з опанування значно більш базового рівня спілкування з клієнтами...”.

“Одна з стандартних відповідей, аби здихатися клієнта з його проблемами (особливо у банках) : “Система не працює”.

“Увесь бізнес в Україні побудований на особистих рекомендаціях, які лишаються єдиним способом уникнути шахрайства”.

Наскільки ці фактори перешкоджають МСП у вашій країні (реєстрація компанії та/чи веденню господарської діяльності)?

1 = Зовсім не перешкоджають

2 = Дещо перешкоджають

3 = Істотно перешкоджають

4 = Дуже істотно перешкоджають

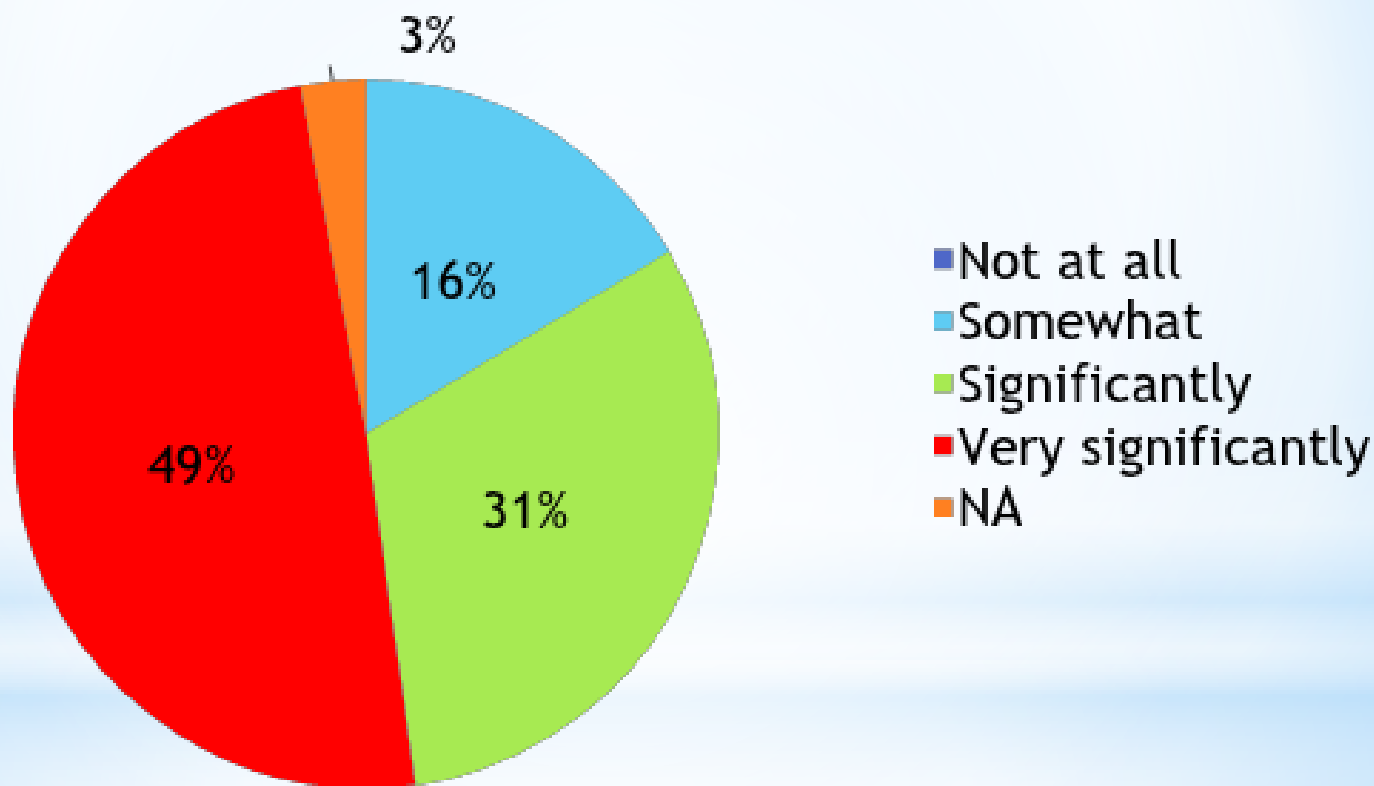
БВ = Без відповіді/не стосується/не знаю

Респонденти: 67 експертів у сфері МСП з України, напр., Житомирська обласна спілка підприємців, Центр розвитку малого та середнього підприємництва при ТПП Донецьку, Інститут економічних досліджень і політичних консультацій тощо.

Обговорювалися **54 фактори**.

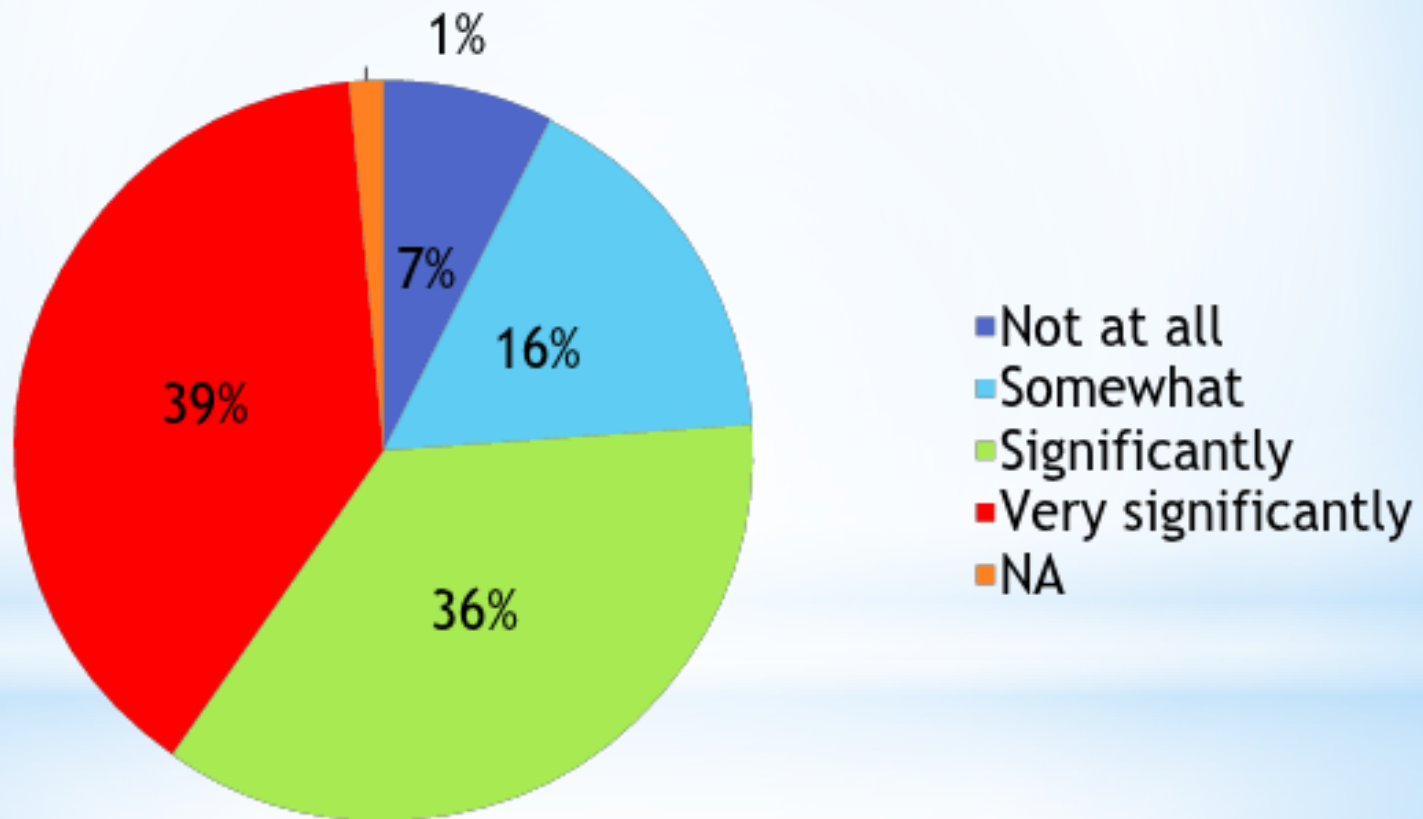
Анкета (Україна)

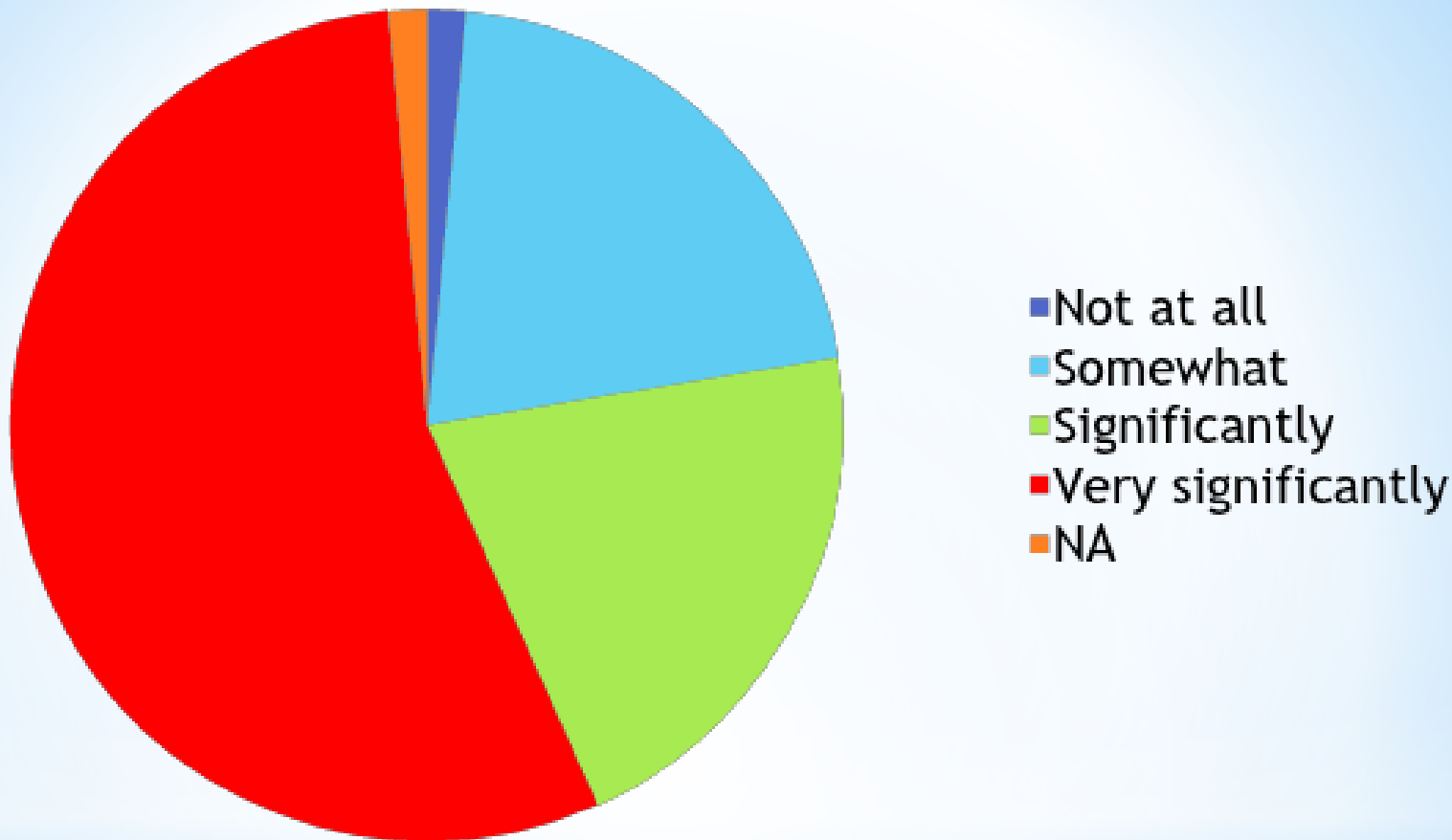
Загальна нормативна база/ Надмірне регулювання

Непрозорі/неузгоджені норми: 3,22 (з 4)

Труднощі з розвитком бізнесу/ бюрократичні перешкоди

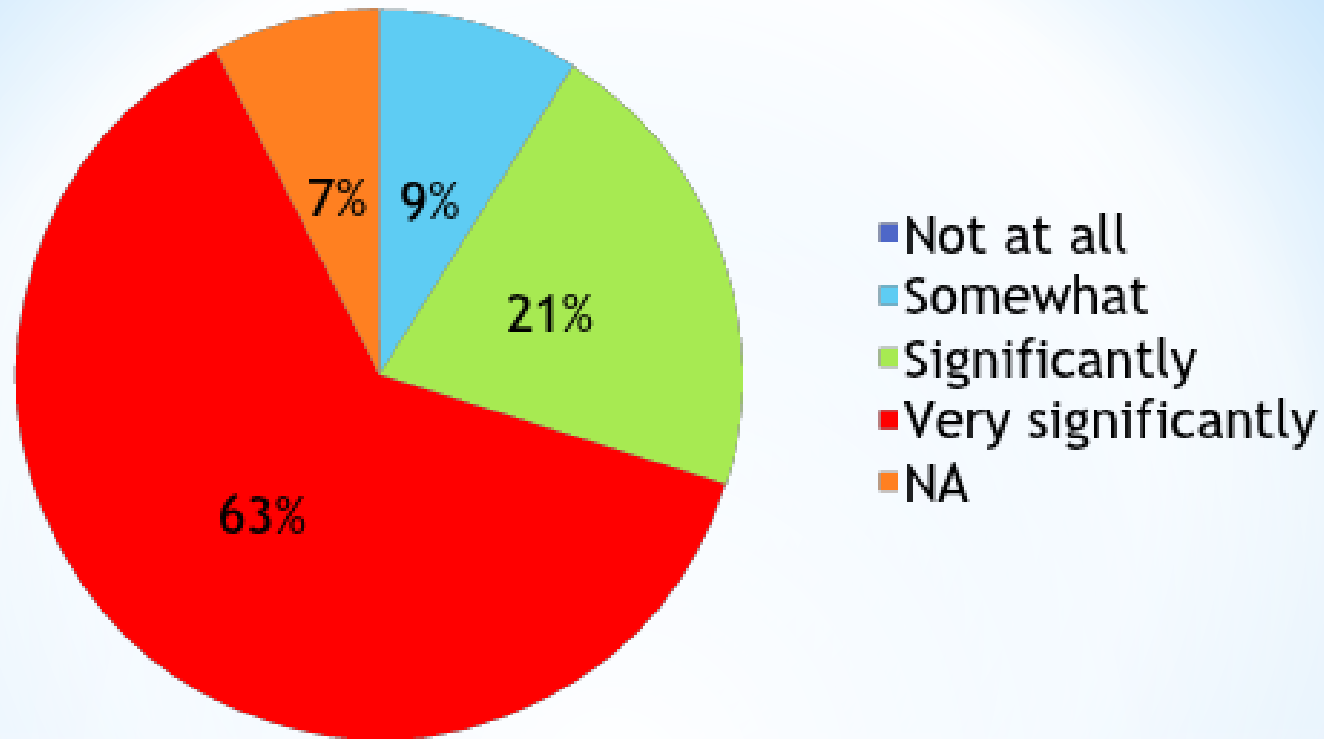

Високі ефективні ставки презумпційного оподаткування МСП: 3,06 (з 4)

Високі ефективні ставки ПДВ/торгівельного податку: 3,15 (з 4)

Правила оподаткування та/чи їхнє застосування вважаються нестабільними та непрозорими

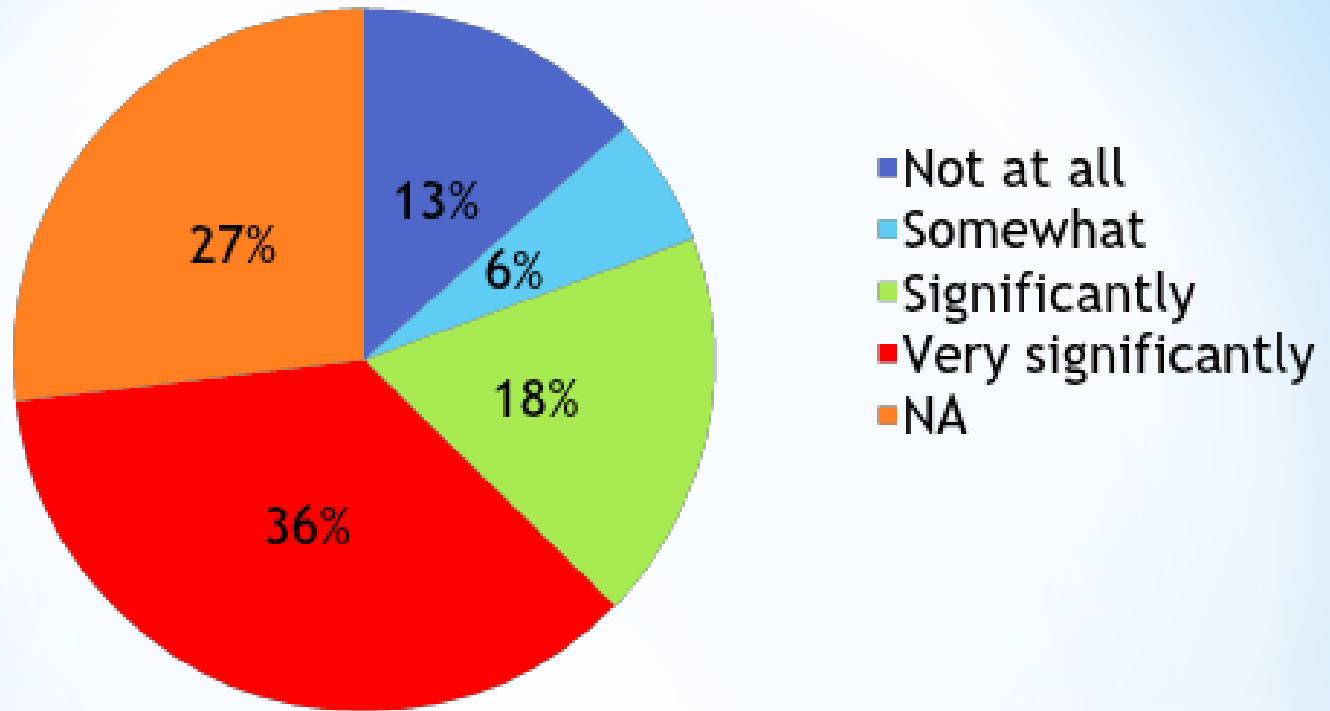

Слабкі права власності/слабке забезпечення виконання умов контрактів:

3,06

Слабка судова система: 3.59

Корупція

67 респондентів

Необізнаність з нормативними актами ЄС

Спотворена конкуренція: **3,09**

Дискримінуюча діяльність органів влади: **3,11**

Макроекономічна нестабільність: **3,28**

Політична нестабільність: **3,52**

Висока вартість кредитів: **3,52**

Високий рівень синдикації/надмірна влада профспілок: **1,25**

Проблеми з доступом до Інтернет/ відсутність чи низька якість бізнесових веб-сайтів: **1,55**

Конфлікти між роботодавцями та працівниками: **1,85**

Демографічна ситуація (мала кількість молоді, що приходить на ринок праці): **1,86**

Труднощі з реєстрацією компанії: **1,98** Несправедливі привілеї для іноземних інвесторів: 2,18

Відсутність досвіду ведення бізнесу: 2,18

Відсутність відкритих каналів комунікації з ЄС: 2,44

*** Інші результати**

- * Викорінити бюрократію та корупцію, створити мережі постачання продукції до Європи;
- * Інформувати підприємців про норми та стандарти на їхню продукцію в Європі, а також про перелік необхідних документів та процедури їх оформлення;
- * Запровадження спрощених процедур ліцензування (отримання дозволу на початок виробництва взагалі не повинно перевищувати 5 робочих днів);
- * Дозволити виробляти будь-яку продукцію, що не заборонена законом.

Коментарі респондентів (Україна)

	мале	середнє	велике
Великих збитків	7%	7%	2%
Можливих збитків	12%	17%	9%
Без змін	49%	36%	21%
Можу виграти	28%	33%	59%
Значно виграю	4%	6%	9%
Переваг від асоціації з ЄС немає	42%	39%	30%
Початку експорту продукції до ЄС	23%	29%	41%
Розширення експорту до ЄС	5%	18%	30%
Початку імпорту	11%	13%	19%
Співпраці з підприємствами ЄС	25%	14%	13%
Інше	4%	0%	1%

Чого ви очікуєте від асоціації з ЄС та ЗВТ?

	мале	середн €	вели ке
Не бачу потенційних ризиків	53%	43%	24%
Підвищення конкуренції з боку іноземних інвесторів на ринку продукції	6%	10%	6%
Підвищення конкуренції в імпорті	19%	20%	22%
Підвищення конкуренції з боку іноземних інвесторів на ринку праці	2%	6%	0%
Санкцій РФ	11%	21%	48%
Необхідності реорганізувати виробництво у відповідності до нових стандартів безпеки	17%	22%	35%
Інші ризики	2%	0%	4%

Яких саме ризиків ви побоюєтеся у зв'язку з асоціацією з ЄС та запровадженням ЗВТ?

- * Роль МСП в економіці
- * Балансування акценту у дослідницькій діяльності між внутрішніми та зовнішніми факторами
- * Відповідальність усіх “гравців” у сфері розвитку МСП
- * Політично-економічний розвиток

Обговорення (1)

- * Стандартизація, зміна норм
- * Культура підприємництва та ведення бізнесу
- * Європейські фонди підготовки до вступу
- * Історії успіху
- * Досвід країн “Вишеградської четвірки”

Обговорення(2)

- * “Круглі столи”
- * Список контактів
- * Практичний семінар 1: інформаційні шляхи до ринків, законодавства і стандартів ЄС для харчової промисловості та інших галузей
- * Практичний семінар 2: ресурси та канали комунікації для поширення знань про ринки та правила ЄС
- * Контрольний проект

Дорожня карта

- * Надання пріоритетності порядку денному розвитку МСП; системний підхід та підтримка цього сектору
- * Європейська мережа підтримки підприємництва
- * Курс підготовки тренерів
- * Програми ділового обміну

**Заходи поза межами
проекту**

1. DERENÍK, D. 2014. Lost Years of Ukraine. *SME*. March 9, 2014.
2. *Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*. The World Bank and The International Finance Corporation, 2013.
3. HETMAN, J. & GOULD, J. A. 2008. *Millionaires vs. Billionaires: The Role of Medium Sized Enterprises in the Orange Revolution*. International Studies Association. 2008 Annual Meeting, p1. 42 p.
4. KUBIČKA, E. 2013. *High Taxes and Bureaucracy Are the Main Barriers Say Small Businesses*. malepodnikanie.sk. Dec 16, 2013.
5. MCDONALD, F. & DEARDEN, S. 2005. *European Economic Integration*. Pearson Education Ltd.
6. *Moldovan SME-supporting Policy Opportunities: Lessons Learned from Regional Perspectives*. ICEG European Center, 2014.
7. SCHWAB, K. & SALA-I-MARTÍN, X. 2013. *The Global Competitiveness Report 2013-2014: Full Data Edition*. Geneva: World Economic Forum.
8. SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2013. Strategy of Development of Small and Medium Entrepreneurship in Slovakia (2014-2020). In *Proc. Konferencia Podpora hospodárskej spolupráce slovenských podnikateľských subjektov v zahraničí*.
9. SUDER, G. *Doing Business in Europe*, 2nd ed.
10. EUR - Lex: Access to European Union law. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
11. European Commission (1998). Regular Report from the Commission on Slovakia's Progress towards Accession. Available at: http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/slovakia_en.pdf.
12. European Commission (1999). Regular Report from the Commission on Slovakia's Progress towards Accession. Available at: http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1999/slovakia_en.pdf.
13. General Food Law. Available at: http://ec.europa.eu/food/food/foodlaw/index_en.htm
14. Matovcikova, D., Sutte M. & White M. (2011). *Overview of the European Union: A Guide to Understanding the European Union*. Vysoka skola manazmentu and City University of Seattle: Trencin, Slovakia.
15. Sutela, P. (2012). The Underachiever: Ukraine's Economy Since 1991. Carnegie Endowment for International Peace. Available at: <http://carnegieendowment.org/2012/03/09/underachiever-ukraine-s-economy-since-1991#>
16. TIEFENBACH, T. 2014. Doing Business in Ukraine. *Trend*. Feb 11, 2014.
17. TVARDZÍK, J. 2014. Na Ukrajinie nakoniec nebolo komu požičiavať. In: *Trend* 10/2014.
18. Ukrainian National Competitiveness Report. 2012. Foundation for Effective Governance.
19. World Bank Data. *GDP per capita*. 2014.
20. WYMENGA, P. 2012. EU SMEs in 2012: at the crossroads. Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU, 2011/12. Rotterdam: ECORYS, 2012.

Бібліографія

Erik Kubička, PhD., MBA

City University of Seattle/Vysoká škola manažmentu
v Trenčíne, Bezručova 64, 911 01 Trenčín

E-mail: ekubicka@vsm.sk

Andrej Piovarči, Ing., PhD.

City University of Seattle/Vysoká škola manažmentu
v Trenčíne, Panónska cesta 17, 851 04 Bratislava

E-mail: apiovarci@vsm.sk

Дякуємо!